

เข้าใจผู้เรียน ปรับเปลี่ยนชิ้นงาน (ภาคเผยแพร่)

คำถามชวนคิด : เผยตนคืออะไร?

แต่เดิมนั้น ความเข้าใจในเรื่อง “การนำเสนอ” ของฉัน คือการที่ให้ผู้เรียนได้คัดเลือก รวบรวม และจัดเรียงเนื้อหาเพื่อนำเสนอให้ผู้ชมดู ส่วนครูมีหน้าที่ “ตรวจ” ว่าผู้เรียนสะท้อนความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ได้ “ตรง” หรือไม่ อย่างไรก็ตาม ในช่วงการนำเสนอภาคเรียนฉันตระหนัก ซึ่งเป็นการทำงาน “เผยแพร่” ฉันและทีมครูชั้น ป.๕ ได้แลกเปลี่ยนกันภายใต้โจทย์ว่า เผยตนคืออะไร และกระบวนการทำงานเผยแพร่ในรูปแบบเดิมนั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการดังกล่าว อันได้แก่ครูและผู้เรียนนั้นจะเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง

การพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการทำให้เราได้ตระหนักว่า สถานะของการ “เผยแพร่” มีนัยยะลึกซึ้งมากไปกว่าการนำเสนอความเข้าใจทางวิชาการที่เน้นความถูกต้องและการถ่ายทอดความเข้าใจที่เป็นระบบ งานเผยแพร่นควรสร้างการเรียนรู้ที่มี “ความหมาย” กับทุกคน ดังนั้น การนำเสนอควรเชื่อมโยงกับ “ตัวตน” ของผู้เรียน ซึ่งครูคาดหวังได้ว่ากระบวนการทำงาน “เผยแพร่” นอกจากจะทำให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจที่จะถ่ายทอดความเข้าใจเพราะเรื่องที่ได้เรียนรู้ ได้รู้มามีความเชื่อมโยงกับตัวตนแล้ว คนสำคัญคือ “ครู” ควรได้เรียนรู้ “ตัวตน” อันได้แก่ ความถนัด ความเชี่ยวชาญของผู้เรียนจากช่วงเวลาดังกล่าวอีกด้วย

โปสเตอร์ : การนำเสนอที่สะท้อนการเรียนรู้

ความเข้าใจดังกล่าวนำมาสู่การกำหนดเป้าหมายและรูปแบบงานนำเสนอเผยแพร่เสียใหม่ จากเดิมครูกำหนดให้มีการถ่ายทอดความเข้าใจผ่านข้อความและข้อมูลที่ถูกระบบในรูปแบบตาราง มาสู่การเปิดกว้างให้ผู้เรียนได้เลือกรูปแบบการนำเสนอได้เอง ภายใต้เงื่อนไขที่ว่างงานนำเสนอนอกจากสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้และเรื่องที่ได้รู้แล้ว ต้องสร้างความน่าสนใจแก่ผู้ชม และถ่ายทอดความเป็นตัวตนได้ภายใต้เวลาที่กำหนด ดังนั้น การนำเสนอครั้งนี้ ครูจึงเปิดกว้างให้ผู้เรียนเลือกเทคนิคการทำงานได้เอง แต่ต้องขมวดความรู้และ “ตัวตน” นำเสนอผ่าน “โปสเตอร์”

“โปสเตอร์” คือรูปแบบการนำเสนอที่ตอบโจทย์เพราะคนจะทำ “โปสเตอร์” ได้ดี ต้องมีการคิดเชิง concept และรู้จักเลือกจุดยืนเชิงทัศนคติที่ต้องการนำเสนอ รู้เป้าหมายของการสื่อสาร รู้จักใช้โมเดลความรู้รู้จักประยุกต์ศิลปะมาตกแต่ง คนทำโปสเตอร์ จึงต้องคิดตลอดเวลา เพราะต้องหาความลงตัวระหว่างเนื้อหา การ

จัดระบบเนื้อหา และการตกแต่งงานที่สัมพันธ์กับเนื้อหา ทั้งหมดนี้ คือ “ศิลปะการนำเสนอ” ในความคิดของ จัน โปสเตอร์เป็นเหมือนเสื้อผ้าที่ทุกคนเลือกไปสวมใส่โดยไม่เบียดบังความเป็นตัวเอง อย่างไรก็ตามก่อนจะให้ผู้เรียนทำงานใดๆ ครูต้องแนะนำสิ่งนั้นให้ผู้เรียนได้รู้จัก และเข้าใจกระบวนการคิดเบื้องหลังอย่างชัดเจนเสียก่อน

การทำโปสเตอร์กับการคิดสร้างสรรค์

เมื่อชิ้นงานของโจทย์เปลี่ยนแปลงไป รูปแบบการทำงานของครูก็เปลี่ยนไปด้วย จากเดิมการรับผิดชอบมอบโจทย์การนำเสนอเป็นหน้าที่หลักของครูประยุกต์ แต่ด้วยการเปลี่ยนไปสู่การทำโปสเตอร์ ซึ่งต้องใช้ความเชี่ยวชาญด้านภาษาและสัญลักษณ์ ทำให้ครูภาษาไทยได้ “เผยตน” คือมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการจัดชั้นเรียนสั้นๆ เพื่อถ่ายทอดความเข้าใจต่อเรื่องนี้

ครูเจนและครูเกมส์เตรียมสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจแนวคิดของการทำโปสเตอร์ และกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงบันดาลใจที่จะสร้างสรรค์งานของตัวเอง กระบวนการมีดังนี้

๑. ขั้นสร้างความเข้าใจ : คุณครูยกตัวอย่างงานโปสเตอร์ที่มีความน่าสนใจ โดยไล่เรียงจากตัวอย่างที่ดูง่ายและมีความคล้ายคลึงกัน ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่าโปสเตอร์คืออะไรและมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ตัวอย่างซ้ำๆ ช่วยสร้างโครงสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโปสเตอร์ ผู้เรียนบางคนอาจอธิบายความหมายไม่ได้ แต่เกิดภาพประทับใจที่รู้ว่าควรทำงานออกมาในรูปแบบใด

๒. ขั้นสร้างสรรค์ : คุณครูเลือกโปสเตอร์ที่มีรูปแบบการนำเสนอต่างไปจากแบบง่าย คือมีความท้าทายในการทำ แต่ยังคงโครงสร้างและองค์ประกอบเดิมไว้ ทำให้ผู้เรียนเห็นความเป็นไปได้ในการทำงานที่หลากหลาย ภายใต้โจทย์ที่กำหนด

๓. ขั้นแรงบันดาลใจ : ครูเลือกงานของผู้เรียนที่ได้เริ่มทำโปสเตอร์ไปบางส่วนแล้วมาเป็นตัวอย่าง ซึ่งช่วยสร้างความทึ่งและความกระตือรือร้นได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างงานของเพื่อนจึงเป็นเสมือนการชวนให้เชื่อว่าทุกคนสามารถทำงานนี้ได้จริงๆ

กระบวนการทั้งหมดที่เล่ามานี้ เป็นบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนความเข้าใจที่สนุกสนานและสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กอยากกลับไปทำงานต่อ ส่วนครูเองก็อยากรู้ว่าผู้เรียนจะสร้างสรรค์งานกันออกมาอย่างไรบ้าง

งานนำเสนอ : ผู้เรียนทุกคนคือคนสำคัญ

แม้ว่าครูจะพยายามคาดการณ์กันว่าการนำเสนอ ผู้เรียนแต่ละห้องจะทำงานที่สร้างความประหลาดใจต่อเพื่อนอย่างไรได้บ้าง แต่ในวันนำเสนอจริง ผู้เรียนทำให้ครูรู้สึกทึ่งกว่าที่คิด ขอนำเสนอบรรยากาศผ่านภาพต่อไปนี้

ป๊มป๊มเล่นเกมทายคำถาม

ยิปปี้กำหนดเงื่อนไขว่า ใครตอบช้าต้องออกมาเต้นด้วยกัน
และครูนำหวานคือผู้โชคดีได้ไปเต้นกับเขา

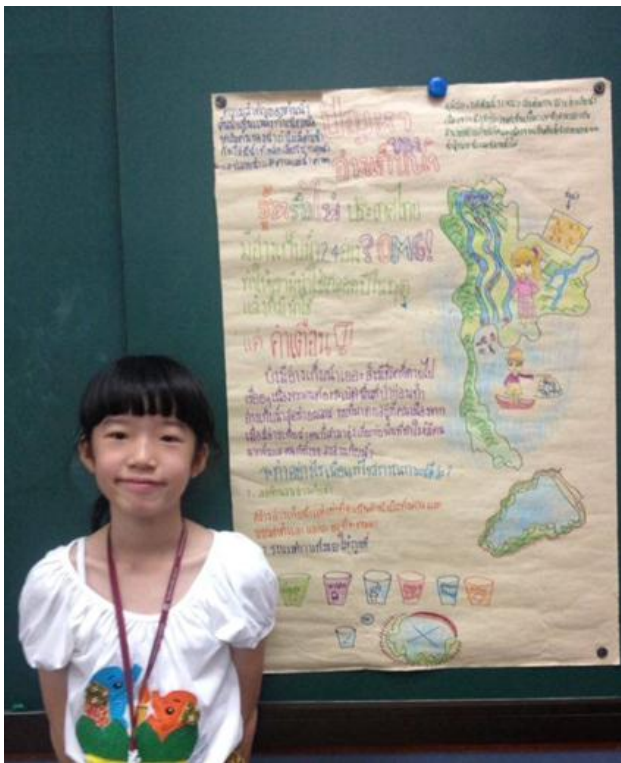
เมื่อการนำเสนอจบ ครูเพิ่งทราบว่านอกจากแพมมี
จะเคร่งเรียนแล้ว ยังเป็นศิลปินที่ถนัดทั้งดนตรีและ
การวาดภาพ

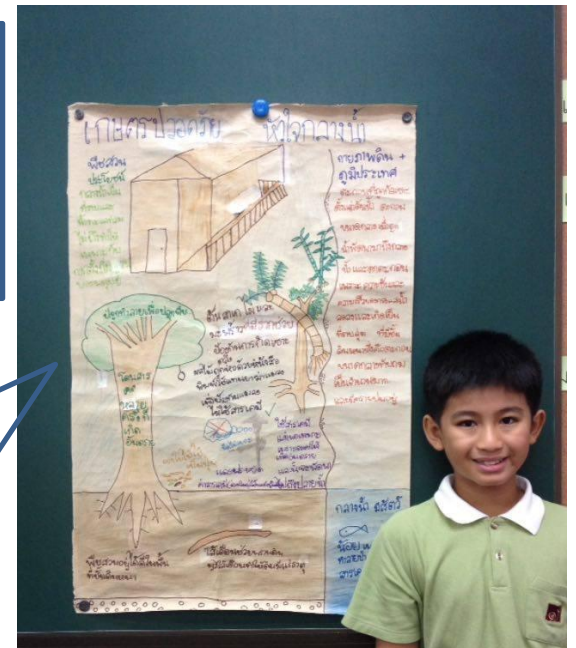
เตรียมอบรางวัลให้ผู้ร่วมสนุก

เด็กๆ นำเสนอด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย ทั้งรูปแบบเกมโชว์ ศิลปินนักอนุรักษ์ กิจกรรมร่วม
ตอบคำถามชิงรางวัล ดังนั้น ผู้อ่านคงจินตนาการถึงบรรยากาศการนำเสนอได้ว่ามีความสุขสนุกสนานทั้งผู้พูดและ
ผู้ฟัง เพราะทุกคนได้มีส่วนร่วม แม้แต่ครูก็ต้องเข้าร่วมในกิจกรรมที่ผู้นำเสนอออกแบบไว้ด้วย บางกิจกรรม
นั้นอดทึ่งไม่ได้ว่า ผู้เรียนแต่ละคนทำงานของตัวเองได้ดีเหมือนครูที่เตรียมการสอนมาเป็นอย่างดี

ผลงาน

หัวข้อ “ปัญหาของอ่างเก็บน้ำ” เทคนิค
ภาพสี รูปแบบการนำเสนอ ใช้คำถาม
ชวนคิด ประกอบแผนที่และดนตรี

หัวข้อ “เกษตรปลอดภัย หัวใจกลางน้ำ” เทคนิคภาพสี รูปแบบการ
นำเสนอ ใช้ภาพประกอบคำอธิบาย
และอ่านทำนองเสนาะประกอบ

หัวข้อ “กลางน้ำที่หายไป” เทคนิคภาพสี
และภาพประดิษฐ์ที่แสดงชั้นดินกลางน้ำ
รูปแบบการนำเสนอ ใช้การแสดงทศนะ

หัวข้อ “อุทยานขยะ” เทคนิคนำเสนอที่
บ้านมาดัดแปลงใหม่ รูปแบบการ
นำเสนอ ใช้คำถามชวนคิด

หัวข้อ “อ่านเถอะ เพื่อนาคคของ
ประเทศไทย” เทคนิคภาพสีและ pop up
รูปแบบการนำเสนอ ใช้การเล่านิทาน

หัวข้อ “ต้นน้ำ ลมพัดพืช กิดเพื่
อนาคค” เทคนิคภาพสีและ pop up
รูปแบบการนำเสนอ ใช้การถามคำถาม
และเล่นเกม

จะเห็นได้ว่าการตั้งชื่อโปสเตอร์ของผู้เรียนนั้น มีการใช้คำคล้องจองทำให้ชวนคิดและติดหู นอกจากนี้ การคัดเลือกเนื้อหาและการจัดวางองค์ประกอบของประโยคและคำต่างๆ ยังแสดงให้เห็นถึงการคิดเชิงระบบ โดยมีเครื่องมือจินตทัศน์ซ่อนอยู่หลายเครื่องมือ ผู้เรียนยังมีการแสดงทัศนะกระทัดรัดต่อมติดผู้อ่าน-ผู้ฟัง หลายคนใช้เวลาในการทำงานด้วยฉันทะและวิริยะ ความรู้สึกภาคภูมิใจจึงปรากฏออกมาอย่างชัดเจน

สิ่งที่ได้เรียนรู้

- ❖ เมื่อครูตั้งคำถามว่า “กระบวนการใดที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน” เท่ากับว่าครูได้เริ่มทบทวนการทำงานของตนเอง พร้อมปรับสิ่งที่มีอยู่ให้ดีขึ้น หรือบางครั้งอาจต้องเปลี่ยนกระบวนการ
- ❖ งานเผยตน คือ “การสร้างความหมายให้กับการเรียนรู้” ดังนั้น นอกจากครูจะออกแบบกระบวนการให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างความรู้ (constructive knowledge) แล้ว นัยอีกอย่างคือ การนำพาผู้เรียนให้เชื่อมโยงตัวตนเข้ากับความรู้และกระบวนการทำงานตลอดช่วงเวลาของการเตรียมงาน ผู้เรียนไม่รู้สึกละเลยแยกจากการเรียนรู้ของตนเอง
- ❖ การกำหนดชิ้นงานเผยตน “รูปแบบของงานจะต้องครึ่งปิดครึ่งเปิด” กล่าวคือ ครูกำหนดเป้าหมายด้านความรู้ที่คาดหวังว่าผู้เรียนจะนำเสนอ ในขณะที่เดียวกัน ต้องมีพื้นที่ให้ผู้เรียนได้แสดงตัวตนในด้านที่สร้างสรรค์ด้วย
- ❖ รูปแบบการนำเสนอที่มีการโต้ตอบ เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึงนั้น ทำให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการได้อย่างไม่น่าเชื่อ
- ❖ การบูรณาการในการทำงานระหว่างครูแต่ละวิชาที่แท้จริง ไม่ได้เกิดขึ้นเมื่อมีการขอแรงหรือขั้้นอาสา แต่ต้องเปิดพื้นที่ให้ครูในวิชาอื่นๆ มาร่วม “เผยตน” ผ่านการผสมผสานศาสตร์ หรือเสน่ห์ของแต่ละวิชาร่วมกันตั้งแต่ขั้นตอนของการวางแผน ครูที่เข้าร่วมทุกคนต้องรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน